

Oana BORȘ

Timișoara

(Auto)stopul unor vieți paralele

Radu Apostol este unul dintre regizorii tineri care pare că și-a definit zona de interes. Face parte din grupul *dramAcum*, carte de vizită ce înseamnă deja asumarea unui direcții. Propria-i opțiune de text de spectacol se subînscrie acesteia, o direcție ce presupune atenția îndreptată către imediat, acel imediat trăit de generația sa cu implicații profunde și ireversibile în destinul fiecăruia. Prag obligatoriu de trecut pentru a putea vorbi apoi, detașat și lejer, despre individualitate. A avea propriul punct de vedere și a-l rosti artistic tranșant este o reacție sănătoasă a unei generații. Atâta timp cât nu confundă problemele „perifericilor” cu periferia valorică, întâmplarea brută cu exhibiționismul scenic, realul cu esteticul.

Pentru Radu Apostol, spectacolele: *Doamnei profesoare cu dragoste* de Ludmila Razumovskaia, ce tratează raportul cu autoritatea, aici într-una dintre ipostazele ei aparent inofensive, relația profesor-elev; *Acasă*, pe textul aceleiași autoare, montare realizată cu copiii străzii, despre copiii străzii; *Drept ca*

Călin URSU și Ion RIZEA.

o linie de Luis Alfaro, în care se vorbește despre homosexualitate și SIDA, sunt atitudini clare și comentarii personale despre lumea pe care o trăiește. Căutările sale sunt îndreptate către zona stilistică. Căci este transparentă diferența între ultimele sale două spectacole, *Woyzeck* de Georg Büchner, realizat în urmă cu doi ani la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila, și recenta sa premieră **Autobahn** de Neil LaBute, la Teatrul Național din Timișoara. De la amalgamul stilistic ce arunca textul în direcții improprie, în cazul montării brăilene, la rafinamentul unui spectacol ce lasă textul să se dezvolte între propriile sale deschideri.

Neil LaBute, regizor, scenarist, dramaturg este el însuși perceput ca un exponent al generației sale (n. 1963), foarte apreciat, dar în același timp controversat pentru onestitatea aproape agresivă cu care tratează problemele societății în care trăiește. Dă dovadă de o artă de necontestat a mănuirii cuvântului, a construcției de replică, de o știință a analizei de personaj ce trimite spre minuțiozitatea lucrului la microscop. De altfel, recurge deseori la viviseccii dureroase dar edificatoare pentru nevoia lui de a spune: așa suntem, așa putem fi, așa vom reacționa. O situație banală, un destin obișnuit poate ascunde drame și poate atinge zonele nebănuite ale sensibilității. *Forma lucrurilor* și *Bash. O trilogie contemporană* sunt texte care deja au devenit cunoscute publicului bucureștean (prin producțiile Teatrului fără Frontiere, în colaborarea cu Teatrul ACT).

În *Autobahn*, piesă publicată în 2005, LaBute optează pentru o singură situație pe care o reia în cinci acte, cu personaje diferite. O situație multiplicată (prin banalitatea pe care o conține) și în viața noastră de zi cu zi: mersul cu mașina. Mașina, aici ca spațiu închis ce obligă la apropiere, care manipulează către o atitudine confesivă, refulantă. Loc ce limitează și împinge către interacțiunea, uneori involuntară, între partenerii de drum/viață și lasă a se descoperi idiosincrazii acolo unde ar trebui să existe comunicare și atașament. E un text care surprinde un fragment de realitate frustră dar, în același timp, metaforică, dacă se face extrapolarea către ceea ce înseamnă și aduce, astăzi, societatea în care trăim. Iar atitudinea lui LaBute este una pesimistă, căci fiecare act ce dezvăluie o dramă are un singur sfârșit: accidentul. Rezolvare exterioară ce curmă orice urmă de iluzie că soluția se găsește în interiorul lucrurilor.

Spectacolul lui Radu Apostol este, la rândul lui, o fină îmbinare a realului cu metafora. El creează senzația că viața are o dinamică exterioară, iar noi suntem simple momente în desfășurarea ei. Peste mașina devenită și ea personaj și peste spațiul vast din spatele ei se proiectează continuu imaginea filmată (din mișcare) a unei autostrăzi, fondul sonor al spectacolului fiind și el cel specific mersului cu autoturismul. Imaginea proiectată (de care se uzează atât de mult în ultimul timp și de cele mai multe ori în sine) devine aici semnificativă. Tot astfel, ideea scenografică ce dă personalitate spațiului (o imensă autostradă) este de remarcat, în timp ce concretizarea ei plastică lasă de dorit, surprinzător pentru tânăra dar deja cunoscuta scenografă Alina Herescu.

Mergând pe ideea dramaturgului, dramele personajelor – toate partenere pentru mai mult ori puțin timp în viață, fie în ipostaza părinte-copil, soț-soție, iubit-iubită, sau simpli prieteni – sunt dezvoltate exact în acest spațiu închis. O provocare pentru protagoniști și o temă pe care și-o dă conștient regizorul. Actorul este cu mult mai expus într-un astfel de loc static-limitativ, în care mișcarea, gestul, decorul nu-l pot susține, pentru simplul fapt că fie sunt minimale (chiar dacă

adecvate), fie pur și simplu nu există. Iar veridicitatea personajului său se poate naște numai din deplina înțelegere a lui. Și aici intervine, evident, știința regizorului. Știință de care Radu Apostol dă dovadă. Subtila analiză, ajungând până la unele aprofundări tipologice, încărcarea cu nuanță adecvată ce duce la cumulare de tensiune și dezvoltare de personaj într-o formă aparent nonevolutivă, sunt realități ale spectacolului.

Jucând rolul unui pedofil care răpește un copil, Cristian Szekeres este subtil între tentatie și înțelegere, duioșie și perversitate. Cu toate că el este agresorul, vulnerabilitatea îi aparține, pare mai fragil decât victima sa, tocmai pentru că tara sa îl situează într-o zonă de subordonare. Este de remarcat și replica pe care i-o dă Eugen Jebeleanu (încă elev de liceu) în rolul copilului. Irenne Flamann Catalina, partenera dintr-un cuplu în care viața a pus bariere de necomunicare, se închide în preocuparea sa de a înfia un copil, singurul, interminabilul și repetitivul subiect de discuție pe care îl are. Realitatea nu există pentru ea: copiii înfiați pleacă datorită atracției sexuale pentru ei a tatălui. Opacitatea lumii în care trăiește eroina este sugerată de chipul lipsit de cea mai elementară expresie, în timp ce își debitează monoton obsesiile. Victor Manovici și Sabina Bijan, el asistent universitar, ea chelneriță la McDonald's – o mezialianță fără viitor aflată în pragul iminentei rupturi; cea mai organică parte a spectacolului, poate și cea mai ofertantă. Și dacă Ion Rizea, Cătălin Ursu și Colin Buzoianu și-au construit coerent și contextual personajele, cheia minoră a dat-o tânăra Ana Maria Pandele.

O astfel de structură fragmentară a unui spectacol dă, evident, senzația fracturării de stare. Puțin prea pregnantă, însă, la spectacolul regizat de Radu Apostol, unde lipsește fluiditatea. Dar dacă ținem seama că premiera sa a însemnat de fapt și primul spectacol cu public, poate că între timp a avut destule șanse să se „așeze“.

Teatrul Național „Mihai Eminescu“, Timișoara – Autobahn de Neil LaBute. Traducerea: Diana Iliescu. Regia: Radu Apostol. Scenografia: Alina Herescu. Muzica: Petru Mărgineanu. Proiecții și light-design: Lucian Moga. Cu: Irene Flamann Catalina, Ana Maria Pandele, Cristian Szekeres, Ion Rizea, Sabina Bijan, Traian Buzoianu, Victor Manovici, Cătălin Ursu, Eugen Jebeleanu. Data premierei: 27 martie 2006.

Marinela ȚEPUȘ

Ieșirea din sistem

Multă vreme, am așteptat (răbdători) o lege a teatrelor, sperând că, odată cu intrarea în vigoare a acesteia, vom ajunge și noi la o oarecare normalitate. Deși auzisem, la un moment dat, că ar fi fost, în sfârșit, aprobată, nu-mi dau seama dacă există cu adevărat, dacă se ia ceva după ea, dacă o respectă ceva sau funcționăm tot după vechiul cod al muncii, pentru că, în definitiv, nu văd să se fi schimbat mare lucru. Același sistem greoi, în care artiștii sunt angajați pe viață, cu salarii mici și fără cine știe ce facilități. Se lucrează acolo unde se lucrează și se stă acolo unde se stă. Sunt teatre de care se aude